אגרות הראי"ה - כרך ב' - אגרת שמז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: שבט תרע"א - יפו
נמען: ד"ר בנימין מנשה לוין

הרב קוק מודה על המהדורה של איגרת רב שרירא גאון. לוין ביקש שיפרש את מאמרו, אבל קשה לו לפרש 'רזי עולם'. הרב קוק סמך על 'יעת לעשות לה'' כדי לדרוש בפומבי במעשה בראשית, לטובת מעמיקים בעלי נטייה מיסטית, אבל לא בצורה עממית לגמרי. הרב קוק רושם שתי הערות על הכרח וחופש, ועל פרשת בראשית והשאלה המוסרית. 'ואידך פירושא - זיל גמור'.

עיקרי הדברים

- תודה על איגרת רב שרירא.
- דרישה פומבית במעשה בראשית - גבולות.
- הכרח וחופש.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] והוא אינו חלק מלשון האגרת.

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], שבט תרע"א[4].

מחמד לבבי ונפשי, הרב הגדול בתורה וחכמה, אוצר יראת ד', מוהר"ר[5] בנימין מנשה שליט"א[6] ד"ר[7] לעווין, [בנימין מנשה לוין, חוקר תקופת הגאונים] שלו'[8] שלו' לך ולכא"ל[9] באה"ר[10].

אחרתי, יקירי, מהשיב לך תודתי על השמחה אשר שמחתני במעשי אצבעותיך בעמלה של תורה באגרת רש"ג[11]. ["אגרת רב שרירא גאון", שלוין עסק בהוצאתה המדעית] חזק ואמץ והאיר אור תורה ודעת להגדיל ולהאדיר תעודה בישראל.

וע"ד[12] המאמר, חביבי, תבקשני לפרש רזי עולם, וכמה קשה עלי ההסכם לדבר אפילו אותם ראשי הפרקים שהרשיתי לעצמי לרשמם, ואיך ארחיב עוד את הדברים. אני סומך עצמי על "יעת לעשות לד" [על פי תהלים קיט, קכו] לדרוש בפומבי במעשה-בראשית. [אף ש"אין דורשין במעשה

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 תרע"א - השנה תרע"א (1910/1911)
5 מוהר"ר - מורנו הרב רבי
6 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7 ד"ר - דוקטור
8 שלו' - שלום
9 ולכא"ל - ולכל אשר לו
10 באה"ר - באהבה רבה
11 רש"ג - רב שרירא גאון
12 וע"ד - ועל דבר

בראשית בשנים" (חגיגה יא)] ע"פ[13] מה שקלט רוחי מרוח ד' אשר על יראיו הבאים בסודו, ולהלביש הענינים בצורה ספרותית כמה דאפשר, כדי שהמעמיקים המיוחדים, שנטייתם המיסתית חזקה היא, והם גם הם נמעדו מאורח חיים אשר באור עולם האצור באור תורת ד', יבאו ויראו כמה גבהו ארחות המחשבה הישראלית בחוג החבוי הזה. אבל לתן אלה הרעיונות בצורה לגמרי "פפולרית", לעשותם מוכשרים לטפולו של כל שוגה המתימר לחכם לב, - עד כדי הרשאה כזאת לא באתי עדיין. ואתה יקירי ודאי כעת שהנך עסוק במסכתא אחריתי, אין פלא שהדברים מעורפלים קצת לפניך, זוכר אני כמה התאמצות הייתי צריך להסביר לעצמי אלה הדברים בבירורם, - ומ"מ[14] בטוח אני, כשתוכל לקחת מועד מיוחד כראוי יוצץ לך האור, עם כל העלמהו, בע"ה[15]. וכבר קצה נפש רבים בלחם הקלוקל של הספרות, שאינה נותנת מקום לעמל המחשבה. ומ"מ מלאתי קצת חפצך היקר לי ורשמתי שתי הערות, לבאר בקצת ביאור ע"ד[16] ההכרח והחופש וע"ד ההארה של פרשת בראשית ויחש השאלה המוסרית להופעת ההויה הכללית ע"פ יסוד שאיפת קרבת א' המקיפה.

ועם כל זה הדברים צריכים פירוש, נאמן הוא הפתגם שחתמתי בו: "ואידך פירושא, זיל גמור!" ["ואידך פירושה הוא, זיל גמור" (שבת לא)]".

תסלח, יקירי מחמדי, על קיצורי ומיעוט דברי, שאינו כפי חק אהבתי העזה לנפשך הטהורה. מה אעשה, מוטרד אני מצדי צדדים. והשי"ת[17] אשר לו נתכנו עלילות יעמידנו בקרן אורה, ויזכנו להאיר אור תוה"ק[18] על עמו ונחלתו ולראות בישועתו בב"א[19].

ידי"ע[20] דוש"ת[21] באה"ר,

הק' אברהם יצחק ה"ק

באה"ר אדי"ש[22] כבוד מחו' המל"ח המרומם שליט"א, ואושיט לו ברכתי ברכת מז"ט[23] באה"ר[24]. אשרי חלקו, שזכה להדבק בת"ח[25] יקר הערך, העומד להיות לאור מאיר בעם ד', בעה"י[26]. ידי"ע דוש"ת הנ"ל[27]

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

13 ע"פ - על פי
14 ומ"מ - ומכל מקום
15 בע"ה - בעזרת השם
16 ע"ד - על דבר
17 והשי"ת - והשם יתברך
18 תוה"ק - תורתנו הקדושה
19 בב"א - במהרה בימינו אמן
20 ידי"ע - ידידו עוז
21 דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
22 אדי"ש - אחרי דרישת שלום
23 מז"ט - מזל טוב
24 באה"ר - באהבה רבה
25 בת"ח - בתלמידי חכמים
26 בעה"י - בעזרת השם יתברך
27 הנ"ל - הנזכר לעיל